

En ung tysk – judisk flyktingflickas perspektiv på "Kristallnatten"

AV LISEL KAHN

Den 9 november inbjöd Svenska kommittén mot antisemitism till ett seminarium till minne av "Kristallnatten". Lisel Kahn vittnade om sin uppväxt i Kassel i Tyskland där hon föddes 1915. Den 9 november 1938, när synagogan i Kassel, som en av de första i Tyskland, sattes i brand, var Lisel Goldschmidt redan i Sverige. Svenska kommittén mot antisemitism återger här korta brottstycken ur hennes livsberättelse.

"Jag växte upp i ett medvetet judiskt hem, i en stor judisk församling, med släktingar och vänner. Vi bodde i en icke judisk omgivning med grannar som kände familjen väl. I skolan praktiserades moderna undervisningsmetoder. Vi hade framsynta lärare och eleverna bestod av begåvade och självständiga flickor med en stark gemenskap

Så var det innan förvandlingen kom 1933. Den absurda, obegripliga förändringen, en total förvandling av vanliga hyggliga människor.

Den själsliga förintelsen

Med denna förvandling började den själsliga förintelsen. Den gamla världen förändrades från den ena dagen till den andra och blev till en fientlig mur.

Grannarna slutade att hälsa. Min piano-undervisning fick ett abrupt slut. En dag släpptes jag helt enkelt inte längre in till piano-lärarinnan. Hon lät sin syster avfärda mig vid dörren med orden: "Vi släpper inte in judar hos oss".

Min tysklärare var en människa jag beundrade, en kunnig man med etiska värderingar. Klassen hade en studiecirkel där vi läste Goethes "Faust" och jag hade rollen som Gretchen. Inför läsningen av den sista scenen hemma hos mig drog en av klassens flickor mig åt sidan och framförde en hälsning från läraren. Tyskläraren hade blivit uppmanad av andra lärare att inte gå hem till en judinna och ville därför att cirkeln skulle äga rum hos någon annan. Cirkeln fortsatte, självklart. Läraren fortsatte att leda den, självklart. Fanns

det någon bland cirkeldeltagarna som 'beklagade sorgen'. Nej, aldrig ett ord.

Alla förutsättningar fanns att denna begåvade, solidariska klass, att våra lärare – av vilka några verkligen var märkliga personligheter – att skolans rektor, en aktad och fin man, *inte* skulle bli som de blev. Men tyvärr blev de som de blev. De svek på ett sätt som jag fortfarande finner obegripligt.

Pappas elev blev nazist

1933 valdes Hitler till *Reichskanzler* på demokratisk väg. I Kassel blev en judisk advokat mördad i en källare av en grupp nazister. Min pappa var också advokat. Han hade som enda jurist i Kassel under 23 år hållit en kurs för unga jurister för att förbereda dem till den så kallade statsexamen. En av deltagarna hette Roland Freisler. Denne kom att bli Tysklands justitieminister i den national-socialistiska staten. Han var den första i trakten där vi bodde som stoltserade i SA-uniform och var en mästare i att titta bort när han råkade se, det vill säga inte se min pappa på gatan,

Det fanns ett antal fina bokhandlare i Kassel. En av dessa hade en hade en judisk innehavare som var mycket omtyckt. Där trängde SA sig in, rev ner alla böcker och kastade ut dem på gatan där folk trampade på dem.

Den 9 november 1938 hämtades alla judiska män i Kassel från sina hem för att föras till koncentrationslägret Buchenwald. Min pappa arresterades och 'förenades' med sina bröder i lägret. Vilket knäckte honom själsligen för livet".

Bearbetning: Sarah Forssell